

Lausunto

18.08.2025

Asia: VN/14998/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tupakkaverosta annetun lain ja valmisteverotuslain 72 §:n muuttamisesta.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

LAUSUNTO TUPAKKALAIN JA VALMISTEVEROTUSLAIN 72 § MUUTOSEHDOTUKSESTA

Me allekirjoittaneet suomalaista nikotiiniteollisuutta edustavat yritykset kiitämme mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen tupakkaverolain uudistamisesta ja lausumme siksi seuraavaa.

1. Laiton tuonti naapurimaista

Nykyinen lakiluonnos sisältää merkittävän veronkorotuksen, joka tehtäisiin pian. Tämä veronkorotus olisi nopea ja kuluttajakäyttämiseen mahdollisesti voimakkaasti vaikuttava toimenpide, joka olisi ristiriidassa tupakkalain perustavoitteiden, kansanterveyden edistämisen ja käytön vähentämisen kanssa. Mikäli hintaero naapurimaihin kasvaa äkillisesti, insentiivi laittomaan ja matkustajatuontiin kasvaa. Esittelemme siksi kolme skenaariota:

i) Veronkorotus tehdään siten, että huomioidaan naapurimaiden veroaste. Tällöin veronkorotus olisi pieni, jolloin havaittaisiin seuraavanlaisia vaikutuksia: fiskaalisesti pieni, hintaeroa naapurimaihin kaventava vero ohjaisi tällä hetkellä esimerkiksi Ruotsiin ja Viroon suuntautuvaa verotuloa Suomeen. Mikäli laittomaan tuontiin ja matkustajatuontiin ohjautuva rahavirta siirtyisi kokonaan Suomessa verotettavaksi, verotuotto todennäköisesti kasvaisi, jopa merkittävästi. On todennäköistä, että tämä ei nostaisi kulutusta, vaan ohjaisi kuluttajat hankkimaan tuotteensa laillisten kanavien kautta. Samalla tämä vaikuttaisi laittoman tuonnin suosioon, kun hintaeroa ei ole. Näin nuorten nikotiinipussien kulutus olisi helpompi tavoittaa ja interventiot kohdistuisivat käyttäjiin tehokkaammin.

ii) Veroa korotetaan asteittain, esimerkiksi 9-12 kuukauden välein. Valtionhallinnossa käytetään usein 6 kk tarkastelujaksoa, joka ei kuitenkaan ole tässä yhteydessä optimaalinen. Puolta vuotta on tässä pidettävä liian lyhyenä tarkasteluaikana, koska kuluttajakäyttämisen muutokset havaitaan

käyttäjätiedoissa viiveellä eivätkä seurantatiedot esimerkiksi Tullilta ole ajantasaisia. Tämä on olennaista sekä fiskaalisen vaikutuksen että kansanterveydellisen ulottuvuuden arvioimiseksi, ja jos epäedullisia vaikutuksia ilmenee, on riittävästi aikaa käynnistää muita toimenpiteitä tai pidättäytyä veronkorotuksista.

iii) Äkillinen veronkorotus johtaa äkilliseen hinnannousuun, joka Suomen aiempien kokemusten ja muualta saatujen kokemusten valossa voimakkaaseen psykologiseen vastareaktioon. Tämä ohjaa kulutusta laittomiin maahantuontikanaviin tai ei-toivottuun matkustajatuontiin. Tällöin tuotteet hankitaan laittomista, valvomattomista kanavista, joita ei kiinnosta lain noudattaminen tai esimerkiksi nuorison suojeleminen haittavaikutuksilta. Sekä fiskaaliset että kansanterveydelliset vaikutukset olisivat epäedullisia. Rinnakkaistuonnin räjähtävä kasvu on myös mahdollinen, koska yksityishenkilö saa tuoda nikotiinipusseja maahan rajoittamattomasti 1.2.2026 saakka, minkä jälkeenkin laillisesti saa tuoda maahan yhden kilon (jopa 100 purkkia) kerrallaan.

2. Edulliset verovaikutukset

Vuosien 2024 ja 2025 verotulot nikotiinipusseista ovat ylittäneet ennusteet. On olennaista, että suotuisaa kehitystä ei katkaista eikä rapauteta veropohjaa. Lisäksi nikotiinituotteiden salakuljetuksella ja organisoidulla järjestelmällisellä maahantuonnilla on EU-alueella todettu olevan vahvoja yhteyksiä järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Laillisessa kaupassa velvoitteena on esimerkiksi valvoa tarkoin ostajan ikäraja ja pidättäytyä myymästä tuotetta, jos on pelättävissä, että tuote päätyy lapsen käsiin.

3. Avoimia kysymyksiä

Kuluttajat siirtyvät yhä enenevässä määrin savuttomiin ja palamattomiin nikotiinituotteisiin, jolla on esimerkiksi uusimman Cochrane-katsauksen mukaan selkeitä terveyshyötyjä aiemmin tupakoineille. Nykyisellä tupakoinnin vähenemisellä ei juurikaan näytä mahdolliselta, että Suomi tavoittaisi edes savuttomuus- puhumattakaan savuttomuus- ja nikotiinittomuustavoitteesta vuoteen 2030 mennessä. Hallituksen esityksessä pitäisi käsitellä haittojen vähentämistä ja vastata siihen, olisiko syytä terveysviranomaisten harjoittamaa politiikkaa erityisesti verrattuna Ruotsiin, joka on WHOn määritelmän mukaisesti savuton jo tämän vuoden aikana, ja jossa esimerkiksi keuhkosyövän esiintyvyys on EU-maista matalin.

Esitys jättää myös vastaamatta siihen, miten panostetaan alaikäisten ja nuorten aikuisten nikotiinituotteiden käytön vähentämiseen. Kotimainen nikotiiniteollisuus on sitoutunut noudattamaan lakeja ja säännöksiä, ja esittää vakavan toivomuksen lainsäätäjälle huomioida se, miten valmistamiemme tuotteiden päätymistä alaikäisten pariin voidaan tehokkaammin estää, ja mitkä toimet ovat tehokkaita estämään uusien, aiemmin nikotiinituotteita käyttämättömien henkilöiden aloittamisen. Lisäksi toivomme, että ainakin asiaa käsittelevät valiokunnat lausuvat ns. haittojen vähentämisestä, joka on Euroopassa yhä enemmän suosiota saava tupakka-addiktion hoitomuoto.

Vielä pyydämme Eduskuntaa ottamaan kantaa siihen, miten resursoidaan laittoman tuonnin ehkäiseminen esimerkiksi Tullin osalta. Tullilla on ollut erityisrahoitus esimerkiksi laittoman nuuskan maahantuonnin ehkäisemiseksi. Ellei tällaista osoiteta myös nikotiinipussien tuontiin, on suuri vaara, että normaalivalvonnassa valvonta on tosiasiallisesti symbolista.

4. Loppupäätelmä

Mikäli suunniteltu verokorotus säädetään HESSä esitetyn suuruisena, on suuri vaara, että nykyistä huomattavasti suurempi osa kaupasta siirtyy järjestäytyneen rikollisuuden tai joka tapauksessa laittoman kaupan piiriin, kun hintaero naapurimaihin säilyy suurena. Jotta erityisesti nuoria käyttäjiä voidaan suojella nikotiinihaitoilta ja pitää heidät laillisissa myyntikanavissa, veronkorotukset pitää toteuttaa asteittain. Laillisesti hankittu nikotiinituote tekee myös todennäköisemmäksi sen, että käyttäjiä voidaan tavoittaa erilaisten interventioiden piiriin ja harkitsemaan ja vähentämään, jopa lopettamaan tuotteen käytön.

Lisäksi esitämme, että HEn perusteluissa huomioidaan haittojen vähentäminen yhtenä tavoitteena: jokainen aikuinen palavia nikotiinituotteita käyttävä henkilö, joka siirtyy nikotiinipusseihin, altistuu huomattavasti matalammalle terveysriskille. Tämä on mahdollista toteuttaa siten, että uusia käyttäjiä ei tule käyttäjiksi yhtä nopeasti kuin lopettajia poistuu.

Wellgio Medical Oy Ltd

Premium Pouch Finland Oy

Hamadi Farid

Wellgio Medical Oy Ltd - Premium Pouch Finland Oy